

Zdi se mi, da je Cankarja tu zapustila rahločutnost! . . .

Značaji so vobče risani krepko, z jasnimi potezami, vendar pa imajo vse osebe, ki nastopajo v Cankarjevi drami, nekaj sličnega, kar moti. Kakor se nahajajo nekaki posebni, dostikrat seveda smešni znaki, po katerih spoznavamo neko vrsto ljudi, takozvane aristokrate, tako imajo tudi vsi Cankarjevi ljudje neko svojstvo, katero jih dela nekako sorodne. Vsi govorijo en jezik, vsi gledajo in zlasti molče takisto pomembno, molče v trenutkih, ko bi človek mislil, da bi morali govoriti i. t. d.

Mislim, da niso zakrivali tega samo igralci . . . Seveda je poskrbljeno tudi za kontrast. Na učitelju Justinu in Dobnikovi hčeri Almi ne opazujemo tiste ponositosti, po kateri se odlikujejo vse druge osebe v Cankarjevi drami. Da je Cankar vedoma hotel imeti kontrast, o tem nas prepričuje zlasti učitelj Justin, kajti ta značaj je naravnost karikiran!

Pa da že končam: »Jakob Ruda« je po moji sodbi prva slovenska drama, ki ni imela le v našem gledališču jako lepega uspeha, ampak bi si ga utegnili priporočiti tudi na kakem tujem odru! Kdor je s kritičnim duhom čital moderne igre tujih pisateljev, zlasti pa nemških, pritrdi moji sodbi. S Sudermannom ali Hauptmannom Cankarja seveda ne moremo primerjati, a poznam nekoliko iger novejših nemških literature, katere je kritika prav pohvalno sprejela, a ki so komaj boljše nego »Jakob Ruda«! . . .

Nekoliko zasluge za to, da je »Jakob Ruda« tako lepo uspel, gre seveda tudi igralcem. Če bi ne bilo gospoda Borštnika, ki je igral naslovno ulogo, ali gospoda Inemanna, kateremu je bila poverjena uloga Broža, ne vem, kako bi bilo. —

Razen »Jakoba Rude« so bile v zadnjem času še sledeče dramske predstave. Dne 18. februarja smo imeli popoldansko »jubilejsko predstavo«, pri kateri se je ponavljala »Županova Micka«. Dne 20. februarja pa je bila tretja, oziroma zadnja »slavnostna jubilejska predstava«. Igral je ta večer v »Rokovnjačih« naslovno ulogo gospod Ig. Borštnik, ki je dokazal, da se da tudi iz te uloge nekaj napraviti. Kot gost je nastopil gospod Borštnik tudi 26. februarja, t. j. pustni torek v Kotzebuevi pustni glumi »Vrban Debeluhar«, Dne 2. marca so igrali prvič v tej sezoni Ganglovega »Sina« in sicer predelanega. Bistvenih izprememb pri »Sinu« jaz nisem mogel zapaziti. Kolikor pa je gospod Gangl odstranil v njem nekatere kričavosti ter ugladil dialog, je to drami le na korist. Dne 8. marca pa je nastopila kot gost v »Pariškem potepuhu« gospa Ljerka pl. Šramova iz Zagreba. O dični umetnici smo pisali obširneje tistikrat, ko je bila baš v »Pariškem potepuhu« prvič nastopila na našem odru, in da bi se hoteli baviti temeljiteje z njeno igro i zdaj, bi morali le ponavljati hvalo, ki smo jo bili izrekli o njej ob tisti priliki. Z.

II. Operne predstave. Šestmesečno sezono slovenskega gledališča je zaključila Bellinijeva¹⁾ opera »Norma«. V reprizi tega iz prejšnjedobnega repertoarja slovenske opere dobro znanega dela je našel ljubitelj starejšega italijanskega žanra zaželjeni sladki bonbon, katerega mu je letošnja sezona do

¹⁾ Vincencij Bellini, roj. l. 1801. v Kataniji v Siciliji, umrl l. 1835. v Putauxu pri Parizu, je zložil več oper izmed, katerih sta najbolj znani »Norma« in »Somnambula«. Italijani proizvajajo tudi še njegovi skladbi »I Capulettiedi Montecchi« ter »I Puritani«.

zadnjega trenutka odrekala, drugim pa, ki jih je vzgojila modernejša faktura novodobnih oper k resnejšemu mišljenju, je pokazala veliki razloček med staro italijansko smerjo in novimi strujami, ki daleč nadkriljujejo ono po glasbeni vsebini, po čuvstvovanju in po umetniški ideji. Polna melodij, podaje »Norma« le melodije, orkester igra najneznatnejšo ulogo zanemarjanega spremljevalca. Melodijam manjka značaja in značilnega zabarvanja, vsega, po čemer stremljiva današnji okus. Vendar so pa melodije učinkljive, in to po svoji neusahljivi živosti, ki jim ustvarja prav zabavno zunanjost, menjajočo se kot linije na bojastem, z žilicami prepletenem mramorju. V Normi gospice Carneri in njeni tekmovalki Adalgisi gospice Nočmi smo spoznali imenovanih pevk lepa svojstva za koloraturni spev; zadostovali so tudi moški predstavljalci gg. Desari, Pestkowski in Lebeda, ki so se potrudili, da so kar najbolje izvedli staro italijansko opero. —

Ob zaključku letošnje sezone z zadovoljstvom registrujemo najboljši uspeh prizadevanja, ki se je naklonilo napredku slovenskega opernega odra. Repertoar je izkazoval vseskozi odlična dela slovenske, češke, nemške, francoske in italijanske umetnosti; bil je vsestranski, težeč po gojitvi zlasti novodobne glasbene smeri. Svoj vzgojevalni smoter so s tem operne predstave slovenskega gledališča kot kulturnega zavoda hvalevredno dosegle. Kvaliteta proizvodnje oper je bila častna za slovenski narod in smelo v ponos gledališki upravi, v radost občinstvu, ki je to svojo radost pač najbolje javljalo s trajno obilim in marljivim obiskovanjem gledališča. Opernemu osebju gre glasna hvala, njegovemu sodelovanju toplo priznanje; potrudil se je očitvidno vsak posameznik z vsemi svojimi močmi, in nobenemu ni smeti nikakor očitati nebrižnosti in pomanjkanja ambicije. Bil je vsak letošnji solist kos svoji nalogi in vsak si je bil v svesti časti polnega svojega poklica in dolžnosti, katerih vestno izpolnjevanje sme zahtevati občinstvo od resnega umetnika.

Voditelju opernih predstav, g. kapelniku Hilariju Benišku, bodi še posebno priznanje. Njegova kapelniška spretnost in trudoljubna energija sta temeljna opora slovenskemu opernemu odru; njemu gre dobršna zasluga pri uspehih, ki jih je zabeležila kronika zadnjih opernih sezon. Mirno, a vztrajno njegovo delovanje je pridobilo slovenskim opernim predstavam ugled, njegovi uspehi so vzrodili v občinstvu zaupanje v našo opero in zanimanje za operno umetnost. S svojo težavo se ne boječo trdno voljo je uglasil pot tudi težko izvedljivim proizvodom moderne muzikalne drame, in povzdignil je nedavno še nizki nivô delokroga glasbenih predstav na višino naprednjaškega stremljenja, po kateri mora krepko se razvijajoč narod težiti z neomahljivo voljo.

— 02 —

Upodabljaljoča umetnost.

Sternénov »Cesar na konju«. Nadarjeni naš mladi slikar, ki študira na slikarski akademiji v Monakovem, je naslikal za ljubljanski »Mestni dom« našega cesarja na konju. Slika je izvršena v naravni velikosti. Cesar jaše na svojem arabskem vrancu proti gledalcu po nekem nečistem terênu. V ozadju dirjajo za njim častniki tudi na konjih. Ves prizor je posnet brez dvoma s kakih vojaških manevrov.